

Cuvânt înainte

Stimați profesori, elevi și părinți, educația muzicală în baza melosului de sorginte folclorică și națională reprezintă un factor-cheie în revigorarea didacticii muzicale contemporane și în familiarizarea copiilor cu valorile culturii naționale. Acest manual, destinat studierii muzicii și solfegiilor de către copiii clasei I-a a școlilor de muzică, se axează pe acest concept și a fost alcătuit în baza mai multor surse muzicale de sorginte națională.

- din folclorul copiilor — numărători, jocuri, invocații, obiceiuri ș.a.
- din creația maturilor pentru copii (dezmierdări, cântece de leagăn ș.a.)
- melodii folclorice de diverse genuri (cântece, colinde ș.a.,)
- melodii semnate de compozitorii din spațiul românesc, inclusiv din repertoriul școlar
- melodii tradiționale din uzul Bisericii Ortodoxe Române.

De menționat, că o parte dintre acestea au fost selectate și transcrise din Arhiva de folclor a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. De asemenea, în calitate de creatori de melodii, în acest manual apar elevii de la Liceul *C. Porumbescu*, fiind îndrumați de autorii manualului, profesori la acest liceu.

Manualul a fost alcătuit conform curriculumului în vigoare. Totuși, în intenția de a oferi mai multă libertate profesorilor, am evitat structurarea tematică a lecțiilor, exemplele fiind organizate după nivelul de dificultate, în ordinea studierii tonalităților respective.

Astfel, manualul poate fi abordat și ca o culegere de melodii folclorice pentru copii, și poate fi utilizat și la lecțiile de cor, de ritmică sau chiar la lecțiile începătoare de specialitate. Cele mai multe melodii sunt la o voce, însă, urmând și rigorile cerințelor curriculare la solfegii, am decis să selectăm și să elaborăm și exemple la două voci, deși, după cum se știe, nu toate melodiile folclorice se pretează a fi aranjate la două voci. Am încercat să păstrăm caracterul monodic caracteristic melosului românesc, iar unde a fost cazul, să punem în valoare și aspectele armonic și polifonic al acestora (isonul, ce imită cimpoiul, cântarea antifonică (responsorială) și canonul.

Obiective didactice generale la lecțiile de solfegii în clasa I:

- educarea simțului și a gustului muzical-estetic,
- cultivarea emoțiilor artistice,
- educarea deprinderii de a cânta și respira corect, de a pronunța textul clar și expresiv,
- educarea deprinderii de a recunoaște, a intona și a scrie notele muzicale,
- educarea deprinderii de a solfegia,
- educarea deprinderii de a scrie dictări ritmice și melodice
- familiarizarea cu principalele noțiuni ale teoriei muzicii, conform curriculumului ș.a.

Recomandări didactice:

- în clasa I, muzica trebuie să „capete viață» nu doar prin reguli și definiții, ci mai ales prin activitatea practică de cântare, prin materialul muzical viu, prin conștientizarea intonației corecte, frumoase, estetice,
- toate semnele muzicale — portativ, linii, spații, chei, măsuri, pauze, nuanțe ș.a. se vor studia inițial în mod practic și doar ulterior vor fi teoretizate,

- înainte de a începe să scrie notele, este necesar ca elevul să-și formeze o reprezentare auditivă a sunetului și a însușirilor pe care le are (durată, înălțime, timbru, registru ș.a.), și doar mai apoi să găsească locul sunetului pe portativ,
- recomandăm, la primele lecții, învățarea cântecului împreună cu profesorul, în câteva etape: **memorizare, analiză** (câte sunete are, în ce direcție se mișcă melodia, mișcare treptată-salt ș.a.), **scriere pe tablă**, pe mici fragmente,
- în clasa I, este foarte important **momentul de pregătire**: înainte de a intona o melodie, profesorul va iniția o scurtă discuție, o introducere informativă care va capta atenția și va trezi interesul copiilor pentru a o interpreta — spre exemplu, se va vorbi despre genul sau obiceiul la care se atribuie melodia, conținutul poetic, iar mai apoi, și despre caracterul acesteia.
- este importantă educarea deprinderii de solfegiere „la prima vedere“, direct cu cuvinte (fără numirea notelor), practică ce se va dovedi extrem de utilă în viitor,
- **învățarea duratelor** pornește de la conștientizarea sunetului cu **durata de un timp**, care se asociază cu un pas, o bătaie din palme, un ciocănit în bancă etc., după care are loc compararea mișcărilor/tempourilor melodiilor,
- în studierea măsurilor simple, este esențial ca elevii să conștientizeze prezența și periodicitatea accentelor și a numărului de timpi,
- **ca etape premergătoare/pregătitoare intonării melodiilor la două voci** pot fi: cântarea numerelor la o voce **în dialog** (antifonic); de către două grupuri de copii; intonarea unei melodii cu **ison**; **în duet**; **în două grupuri** de copii; o linie melodică cu vocea și alta cu pianul, de către elev; o linie melodică cu vocea (elevul) și alta la pian, de către profesor; **în duet** sau **în două grupuri** de copii, cu acompaniament armonic improvizat de către profesor etc.
- de o importanță extraordinară este încurajarea creativității copiilor, la lecțiile de solfegii. Profesorul va propune elevilor teme, versuri din folclorul copiilor sau de poeți consacrați, pentru a fi puse pe note. De asemenea, copiii vor fi îndrumați să creeze, inclusiv în manieră populară, și în baza textelor sau melodiilor ce se conțin în acest manual. Amintim, că mai ales folclorul copiilor este un proces viu, creativ și aceste activități pot constitui un imbold pentru viitorii muzicieni. **Pentru a atinge rezultate foarte bune, recomandăm însușirea artistică integrală, cu textul în întregime, a unui cântec dat.** În acest scop, pentru fiecare lecție profesorul va planifica studierea unui număr optim de cântece, (fie chiar unul sau două) pentru ca elevii să le interpreteze de pe note sau din memorie, cu toate cuvintele, ferm, liber. Este esențial ca elevul să înțeleagă ce cântă și despre ce cântă, să demonstreze și o anumită emoție artistică. Aceasta este și o metodă excelentă de educare a **gustului estetic**.
- recomandăm și organizarea unor „concerte improvizate“ în cadrul lecțiilor sau **interpretarea „de concert“** a cântecelor însușite (solo, în grup sau în câteva grupuri mai mici, în duet), cu acompaniament improvizat de profesor, inclusiv și în alte tonalități (transpoziție). Această practică este foarte benefică, pentru că oferă posibilitate copiilor de a „face muzică“ împreună colegii, încurajându-i de a manifesta și o anumită libertate de exprimare artistică. De menționat, că această formă de lucru nu presupune notarea neapărată a elevilor.

„Un Cântec frumos pentru copii poate apăra în viitor o Patrie“, spunea Grigore Vieru. Astfel, această ultimă recomandare vine în ideea că, fără îndoială, însușirea acestui repertoriu la lecțiile solfegii va contribui la sădirea în sufletele copiilor a dragostei de neam și țară, de părinți, de pământul pe care s-au născut.

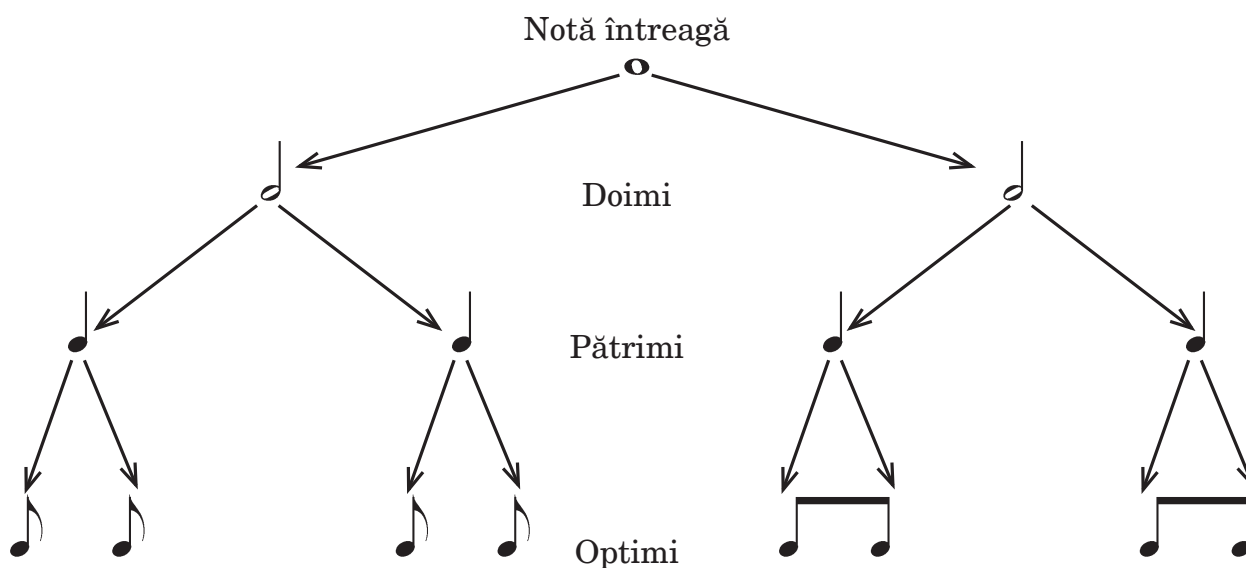
Vă dorim succes!

Cu respect, autorii.

ÎNSUȘIRILE SUNETULUI MUZICAL

1	ÎNĂLȚIME ÎNSUȘIREA SUNETULUI DE A FI ACUT (înalt) sau GRAV (jos)	MI LA SI RE SOL DO FA
2	DURATĂ ÎNSUȘIREA SUNETULUI DE A FI MAI LUNG SAU MAI SCURT	NOTĂ ÎNTREAGĂ DOIME PĂTRIME OPTIME ȘAISPREZECIME
3	INTENSITATE ÎNSUȘIREA SUNETULUI DE A FI: TARE, FOARTE TARE, ÎNCET, FOARTE ÎNCET, SLAB	PP P MP MF F FF
4	TIMBRU ÎNSUȘIREA SUNETULUI DE A FI ACELAȘI, dar, în același timp DIFERIT caracteristica unui sunet muzical de a se deosebi de alte sunete de aceeași înălțime, durată și intensitate	Timbru INSTRUMENTAL Timbru VOCAL

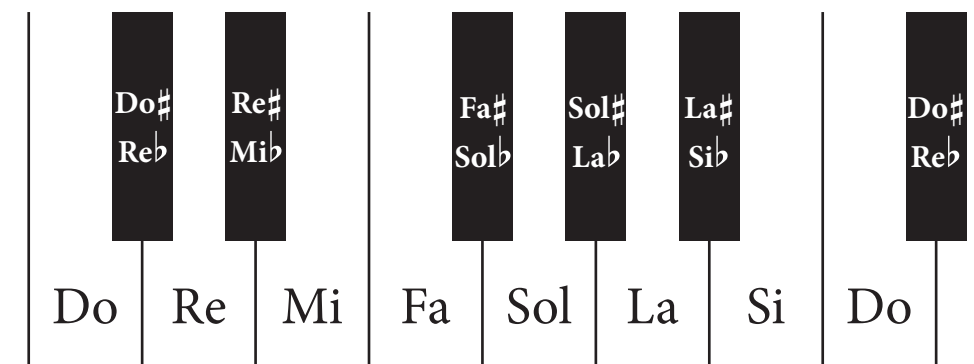
DURATELE NOTELOR

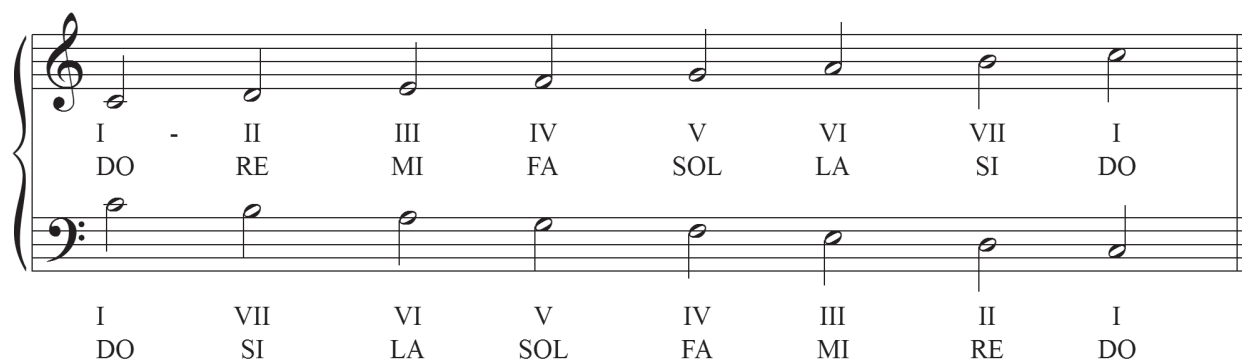
DURATE ȘI PAUZE

Valoarea	Notarea duratei	Notarea pauzei	Durata
Notă întreagă			patru timpi un și - doi și - trei și - patru și
Doime			doi timpi un și - doi și
Pătrime			un timp Un și
Optime			jumătate de timp un
Șaisprezecime			o pătrime de timp

DENUMIRILE SUNETELOR PE CLAPELE PIANULUI

SUNETELE ÎN CHEIA SOL ȘI CHEIA BAS

I - II III IV V VI VII I
 DO RE MI FA SOL LA SI DO

I VII VI V IV III II I
 DO SI LA SOL FA MI RE DO

Structura gamei majore: TON-TON-semiton-TON-TON-TON-semiton

Do major

TON TON semiton TON TON TON semiton

I II III IV V VI VII I

Gama Do major

Tonica

treptele gamei

treptele sensibile tonica

treptele stabile

I II III IV V VI VII I VII I II I III V I

treptele principale si trisonurile lor

T T5/3 S S5/3 D D5/3

I - TONICA IV - SUBDOMINANTA V- DOMINANTA

Structura gamei minore: TON-semiton-TON-TON-semiton-TON-TON

TON semiton TON TON semiton TON TON

I II III IV V VI VII I

Gama La minor

Tonica

treptele gamei

treptele sensibile tonica

treptele stabile

I II III IV V VI VII I VII I II I III V I

treptele principale si trisonurile lor

t t5/3 s s5/3 d d5/3 D D5/3

I - TONICA IV - SUBDOMINANTA V- DOMINANTA

Gama Sol major

Tonica

treptele gamei

treptele sensibile tonica

treptele stabile

I II III IV V VI VII I VII I II I III V I

treptele principale si trisonurile lor

T T5/3 S S5/3 D D5/3

I - TONICA IV - SUBDOMINANTA V- DOMINANTA

Gama Mi minor

treptele gamei

Tonica

treptele sensibile   treptele stabile

I   II   III   IV   V   VI   VII   I   VII   I   II   I   III   V   I

treptele principale si trisonurile lor

treptele ii

t   T5/3   s   s5/3   d   d5/3   D   D5/3

I - TONICA   IV - SUBDOMINANTA   V- DOMINANTA

Gama Fa major

treptele gamei

Tonica

treptele sensibile   treptele stabile

I   II   III   IV   V   VI   VII   I   VII   I   II   I   III   V   I

treptele principale si trisonurile lor

T   T5/3   S   S5/3   D   D5/3

I - TONICA   IV - SUBDOMINANTA   V- DOMINANTA

Gama Re minor

treptele gamei

Tonica

treptele sensibile   treptele stabile

I   II   III   IV   V   VI   VII   I   VII   I   II   I   III   V   I

treptele principale si trisonurile lor

t   T5/3   s   s5/3   d   d5/3   D   D5/3

I - TONICA   IV - SUBDOMINANTA   V- DOMINANTA

Gama Re major

treptele gamei

Tonica

treptele sensibile   treptele stabile

I   II   III   IV   V   VI   VII   I   VII   I   II   I   III   V   I

treptele principale si trisonurile lor

T   T5/3   S   S5/3   D   D5/3

I - TONICA   IV - SUBDOMINANTA   V- DOMINANTA

**TREPTELE ÎN TONALITATE
TONICA – SUNETUL DE BAZĂ,
FUNDAMENTAL AL TONALITĂȚII**

PRINCIPALE	I – TONICA IV – SUBDOMINANTA V – DOMINANTA
STABILE	I – III – V (trisonul tonicii)
INSTABILE	II, IV, VI, VII
SENSIBILE (care „înconjoară” tonica)	VII (sensibila ascendentă), II (sensibila descendentă)

**TENDINȚELE TREPTELOR
INSTABILE ÎN TONALITATE**
(trecerea sunetelor instabile în cele stabile)

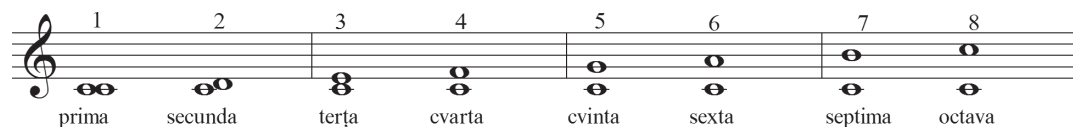
treapta instabilă și tendința ei	
VII	↑
VI	↓
IV	↓
II	↓

TABELUL INTERVALELOR (CU NUMĂRUL DE TREPTE)

DISTANȚA DE ÎNĂLȚIME DINTRE DOUĂ TREPTE SE NUMEȘTE INTERVAL

Denumirea Intervalului	Prima	Secun- da	Terța	Cvarta	Cvinta	Sexta	Sep- tima	Octava
Numărul de trepte pe care îl conține	1 treaptă	2 trepte	3 trepte	4 trepte	5 trepte	6 trepte	7 trepte	8 trepte

Intervalele de la nota DO în sus

RĂSTURNĂRILE INTERVALELOR		
PRIMA	→	OCTAVA
SECUNDA	→	SEPTIMA
TERȚA	→	SEXTA
CVARTA	→	CVINTA
CVINTA	→	CVARTA
SEXTA	→	TERȚA
SEPTIMA	→	SECUNDA

DENUMIRILE SUNETELOR CU LITERE	
Do	C, c
Re	D, d
Mi	E, e
Fa	F, f
Sol	G, g
La	A, a
Si	H, h
Si ^b	B, b

SECUNDELE ȘI TERȚELE ÎN MAJORUL NATURAL 2M, 2m, 3M, 3m pe treptele majorului natural		
Treapta	SECUNDA	TERȚA
I	2 M	3 M
II	2 M	3 m
III	2 m	3 m
IV	2 M	3 M
V	2 M	3 M
VI	2 M	3 m
VII	2 m	3 m

ALTE ABBREVIERI	
major	Dur
minor	moll
# diez	is
b bemol	es
b ^b becar	—

1. Rugăciune la intrarea în clasă*

Muzica: D. G. Kiriac

Doam-ne, Doam-ne, ce - resc Ta - tă, noi pe Ti - ne te ru - găm,
Lu - mi - nea - ză-a noas - tră min - te Luc - ruri bu - ne să-n - vă - țăm,
Că tu ești stă - pă - nul lu - mii, Și al nos - tru Ta - tă ești,
Și pe toa - te ce - le bu - ne Nu - mai Tu le îm - pli - nești!

2. Îngerașul

În - ger, în - ge - ra - șul meu, Ce mi te-a dat Dum - ne - zeu, —
Tot - dea - u - na fii cu mi - ne, Și mă-n - va - ță să fac bi - ne

Înger, îngerășul meu,
Ce mi te-a dat Dumnezeu,
Totdeauna fii cu mine,
Și mă-nvață să fac bine.

Eu sunt mic, tu fă-mă mare,
Eu sunt slab, tu fă-mă tare,
În tot locul mă-nsoțește
Și de rele mă păzește.

3. Clopoțelul

Cling, cling, cling, cling, Clo-po-țe-lul su-nă Și la școa-lă pe toți ne a - dă-nă.

1. Cling! Cling! Cling! Cling!
Clopoțelul sună, Și la școală pe toți ne adună.

2. Cling! Cling! Cling!
Noi dorim să învățăm, Și spre școală cu drag să ne-ndreptăm.

3. Cling! Cling! Cling! Cling!
Să cântăm frumos, Cântec dulce și melodios!

*Primele 8 melodii sunt propuse pentru studiu la auz, împreună cu profesorul